छिद-ण्वुल्। येन रूपेण सम्बन्धेन वा यस्य साध्यतारूपा विषयता। तस्मिन् १सम्बन्धे २धर्मे। यथा वह्निमान् धूमादित्यत्र वह्निः साध्यः तस्य साध्यतां वह्नित्वमवच्छिनत्तीति वह्नित्वं साध्यतावच्छेदकम्। एवं संयोगसम्बन्धोऽपि।

साध्यसम पु०।हेत्वाभासभेदे "साध्याविशिष्टः साध्यत्वात् साध्यसमः" गौ०सू० "द्रव्यं छायेति साध्यम्। गतिमत्त्वादिति हेतुः। साध्येनाविशिष्टः साधनीयत्वात् साध्यसमः। अयमप्यसिद्धत्वात् साध्यवत् प्रतिज्ञापयितव्यः। साध्यं तावदेतत् किं पुरुषवच्छायापि गच्छति? आहो स्विदावरकद्रव्ये संसर्पत्यावरणसंतानादसंनिधिसंतानोऽयं तेजसो गृह्यत इति? सर्पता खलु द्रव्येण यो यस्तेजोभाग आव्रियते तस्य तस्यासंनिधिरेवावच्छिन्नो गृह्यत इति। आवरणं तु प्राप्तिप्रतिषेधः" वात्स्या० २जात्युत्तरभेदे "उभयसाध्यत्वात् साध्यसमः" गौ० सू० "हेत्वाद्यवयवसामर्थ्ययोगी धर्मः साध्यः। तं दृष्टान्ते प्रसजतः साध्यसमः। यदि यथा लोष्टस्तथात्मा प्राप्तस्तर्हि यथात्मा तथा लोष्ट इति। साध्यश्चायमात्मा क्रियावानिति कामं लोष्टोऽपि साध्यः। अथ नैवम्। न तर्हि यथा लोष्टस्तथात्मा" वात्स्या०। तच्च "पक्षदृष्टान्तादेः प्रकृतसाध्यतुल्यतापादनम्" गौ० वृ० दृष्टान्तस्य पक्षतुल्यताकथनम्। यथा, आत्मा सक्रियः क्रियाहेतुगुणवत्त्वादित्यादौ यदि यथा लोष्टस्तथात्मेति त्वयोच्यते तदा यथात्मा तथा लोष्ट इत्यप्यायातम्। तथा च यद्यात्मनि क्रियावत्त्वं साध्यते। तर्हि लोष्टेऽपि तत्साधनीयम्। नेति चेत्तर्हि यथा लोष्टस्तथात्मेति न वाच्यम्। लोष्टसदृश आत्मात्मसदृशो लोष्ट इत्यत्र नियामकाभावादिति" नीलकण्ठः।

साध्यसिद्धि स्त्री साध्यस्य सिद्धिः विनिर्णयः। साध्यस्य वह्न्यादेः अनुमित्यादिना साधनाधीने १निर्णये २तन्निष्पत्तौ। साध्यस्य प्रतिज्ञेयार्थस्य सिद्धिर्निर्णयो यत्र। व्यवहारे प्रतिज्ञातार्थस्य प्राड्विवाकादिभिः विनिर्णयरूपे ३व्यवहारपादभेदे च।

साध्याप्रसिद्धि स्त्री ६त० साध्ये साध्यतावच्छेदकस्याभावरूपे हेत्वाभासभेदे। यथा पर्वतः काञ्चनमयवह्निमान् धूमादित्यादौ वह्निनिष्ठः काञ्चनमयत्वाभावः साध्याप्रसिद्धिः।

साध्वस न० साधु+अस्यति अस-अच्। भये अमरः।

साध्वी स्त्री साधु-ङीप्। १मेदायां राजनि० "आर्त्तार्त्ते मुदिता हृष्टे प्रोषिते मलिना कृशा। मृते म्रियेत या पत्यौ साध्वी ज्ञेया पतिव्रता" उक्तलक्षणायां २स्त्रियां तत्रार्थे संज्ञात्वात् न पुंवद्भावः। साधुतायुक्ते ३स्त्रीमात्रे च। तत्रार्थे पुंवद्भाव इति भेदः।

सानन्द त्रि० सह आनन्देन। १आनन्दसहिते "सानन्दं नन्दिहस्ताहतमुरजरवाहूत्तकौमारबर्हि" मालतीमा०। २ध्रुवकभेदे "अष्टादशाक्षरैर्युक्तो यशोहर्षप्रदो ध्रुवः। कहस्कसंज्ञके ताले सानन्दो वीरके रसे" सङ्गीतदा०। ३गुच्छकरञ्जे पु० राजनि०।

सानन्दूर पु० तीर्थविशेषे "सानन्दूरेति विख्यातं भूमे! गुह्यं परं मम। उत्तरे तु समुद्रस्य मलयस्य च दक्षिणे। तत्र तिष्ठामि वसुधे! उदीचीं दिशमाश्रितः। प्रतिमा वै मदीयास्ति नात्युच्चा नातिनीचका। आयसीं तां वदन्त्येके अन्ये ताम्रमयीं तथा। कांस्यां रीतिमयीमन्ये केचित् सीसकनिर्मिताम्। शिलामयीमित्यपरे महाश्चर्य्यस्वरूपिणीम्" वराहपु०।

सानसि पु० सन इण् असुक् च। सुवर्णे उणादिकोषः।

सानिका स्त्री सन-ण्वुल् टापि अत इत्त्वम्। वंश्यां शब्दच०

सानु पुंन० सन-ञुन्। १पर्वतस्थे समभूमिदेशे प्रस्थे अमरः २वने ३वातसमूहे ४पथि ५अग्रे ६कोविदे ७अर्के मेदि०। ८पल्लवे च जटा०।

सानुज न० सानौ जायते जन-ड। १प्रपौण्डरीके राजनि० २तुम्बुरुवृक्षे पु०राजनि०। सहानुजेन। ३अनुजसहिते त्रि०

सानुमत् पु० सानुरस्त्यस्य मतुप्। पर्वते हेमच०।

सानेयी स्त्री सह आनेयेन स्वरेण सहस्य सः गौरा० ङीष्। वंश्यां शब्दर०। स्वार्थे क ह्रस्वः। सानेयिकाऽप्यत्र।

सान्तपन न० सन्तापयति सम्+तप०णिच् ल्युट्-स्वार्थेऽण् सन्तपनाय साधु अण्-वा।

"गोमूत्रं गोमयं क्षीरं दधि सर्पिः कुशोदकम्। एकरात्रोपवासश्च कृच्छ्रं सान्तपनं विदुः" मनूक्ते द्व्यहसाध्ये व्रतभेदे एकदिने गोमूत्रादिषट्कमात्रपानं परदिने उपवास इति द्व्यहसाध्यताऽस्य।

सान्तर न० सह अन्तरेण सहस्य सादेशः। १विरले जटा० २व्यवधानसहिते त्रि०। [नसाधने विधानभेदे।

सान्तानिक त्रि०सन्तानः प्रयोजनमस्य सन्तना० ठक्। सन्ता०

सान्त्व आनुकूल्यकरणे अद० चु० उभ० सक० सेट्। सान्त्वयति ते अससान्त्वत् त सान्त्वापयतीत्यन्ये अनेकच्कत्वात् न षोपदेशः।